

OBZORNIK KNJIŽEVNA POROČILA

Ivan Cankar: Nowele. Prevedla Ela Molè. Z uvodom Vojeslava Molèta. Warszawa. 1931. Dom książki polskiej, sp. a. 154 str.

Kot drugi zvezek „Bibloteke Jugosłoweńskie“ so izšle novele Ivana Cankarja. Urednik knjižnice je prof. Julij Benešić. V prvem zvezku je objavil poemo Ivana Mažuranića: Smrt Smail age Cengića, ki jo je prevel Antonin Bogusławski. Knjige so opremljene s portretom jugoslovanskih avtorjev. Bibljoteka je s temi izdanji započela med Poljaki in južnimi Slovani delo resničnega zbliževanja in ji le želimo, da bi ga uspešno nadaljevala.

Kakšen je Ivan Cankar v poljskem jeziku? Njegova proza je v slogu in vsebini tako svojevrstna in pristno slovenska, da je vsak prevod v druge literature za Cankarja preizkušnja. Vemo pa, da so ti prevodi doslej povsod doživeli znaten uspeh.

Vendar je tudi pri prevajanju zelo važna izbira pisateljevih del. Ni vsaka Cankarjeva knjiga vsem narodom enako razumljiva, kakor ni marsikatera vseč vsem slojem. Tako je „Hlapec Jernej“ v angleščini naletel poleg ugodnih angleških kritik tudi na hladne in odklanjajoče ocene.

Univerzitetni profesor dr. Molè in njegova soproga sta izbirala zelo srečno. Poljaki še niso imeli Cankarja. Morala in hotela sta ga k njim šele uvesti. Lahko bi bila prevedla kakšno obsežnejše delo. Toda rajši sta upoštevala novelo, satiro in črtico, v katerih je Ivan Cankar najmočnejši in izraža obenem vse svoje značilnosti.

Prva, satira „O človeku, ki je izgubil prepričanje“, bo morda med vsemi prevedenimi spisi najšibkejša. Gotovo pa je njena politična ost še aktualna in bo v tem oziru zadevala Poljake prav tako kakor nas.

Že drugo delo v zbirki, novela „Za križem“, pa naznači vso Cankarjevo širino in umetniško višino. Tukaj začutiš prvič tudi popolnost prevoda. Naenkrat veruješ, da bo Cankar postal Poljakom še posebno drag. Satira je sprejeta iz knjige „Vinjete“, ta je iz knjige „Za križem“, iz te sta še „Pavličkova krona“ in „Domovina, ti si kakor zdravje“; „Mimi“ je iz „Ob zori“. „Spomladi“ iz „Krpanove kobile“, „Slamniki“ in „Večerna molitev“ iz Lj. Zvona. Iz knjige „Moje življenje“ so: „Skodelica kave“, „Njena podoba“ in „Kakadu“. Tretji del knjige pa so „Podobe iz sanj“, in sicer: „Ogledalo“, „Gospod kapitan“, „Otroci in starci“, „Strah“, „Maj“, „Sence“, „Kostanj posebne sorte“. Med temi spomini Cankarjevega življenja nekje leži mladostna izpoved umetnika „Moja miznica“ (Moja suflada), ki jo je napisal leta 1899., in človek, ki to čita, mora skloniti svoj pogled pred mogočnim sodnikom človeške duše. Malo je na svetu knjig, dragocenejših od te Cankarjeve. Lepše si zbirke novel in črtic ne morem zamisliti.

Rekel sem, da je srečno lep tudi ves prevod. Niti se mi ni zdelo spodobno primerjati ga z izvirnikom. Poljaki imajo po zaslugi gospe prevajateljice Cankarja v originalih. Tujke, posebno številni nemčizmi in romanizmi so v poljščini tako udomačeni, da jih je bilo treba sprejeti. Isti razlog spreminja nekatere naslove, kjer bodo Poljaki iz pravih naslovov, ki so v knjigi povsod navedeni,

lahko spoznali bogastvo naše materinščine in jim utegne slovenska književnost zbujať še več zanimanja.

Vsega tega se je dobro zavedal pisec uvoda Cankarjevim „Novelam“. Skrbno napisana študija obsega dvajset strani. To je eden najlepših kratkih Cankarjevih življenjepisov. Težava je bila pač dvosmernost študije. Pisec jo je očitno namenil Poljakom in nam. Kljub temu se mu je v celoti popolnoma posrečila. Probleme, ki jih mi še ne načenjamo, je zgrabil odkritosrčno in jih z velikim razumevanjem označil. Njegovo pojmovanje pisateljevega dela je predvsem pristrčno in pristno. Res, Cankar ne potrebuje povišanj! To misel doseže v nas Molè s svojim človeškim srcem in strokovnjaškim mirom. Navaja skoraj vse domače razprave. Rad se naslanja na Iv. Prijatelja in sprejema celo njegovo preozko označbo pisatelja. Napačna se mi zdi tudi označba subjektivne pristnosti v etični delitvi oseb. „Kralj na Betajnovi“ govori proti temu, kar piše uvodničar na str. 13. Tembolj pa me je navdušila primera Cankarja kot umetnika s Cervantesom in slikarjem El Grecom, ki je ustvarjal „z izražanjem ekstatičnih notranjih vizij“. (Prof. Molè je umetnostni zgodovinar.) Študija je obogatila našo kulturo, ker je hkratu poljska in naša. Dal nam jo je naš človek in pesnik, ki nas najčastneje zastopa v bratski državi.

Velika vrednost in pomen knjige sta zadostno priporočilo. Založba se je potrudila tudi s čedno opremo, lepim papirjem in tiskom. Tiskovne napake so prava redkost. Želeti je, da naroče vse naše knjižnice to knjigo, kljub temu, da je slovenska — v poljščini in pa prav radi tega. *Ivan Grahor.*

Lucien Tesnière: Oton Joupantchitch. (Konec.)

Kmalu po izidu „Čaše opojnosti“ umre Kette in dve leti kasneje prijatelj, ki je bil pesniku najbolj drag, Murn-Aleksandrov. Zato naslednja zbirka „Čez plan“ vsebuje najprej lirizem njegove bolečine; bolečina se umakne zdravilu samote in iz te se porodi pogum. S tem stopnjevanjem doživljanja je Župančič ganil srce mladine, ki se ga je živo oprijela. V nasprotju s Cronio je Tesnière ostroumno izluščil smiselno kompozicijo zbirke „Čez plan“, ki gre od obupa čez samoto v pogum. Poleg tega bi se dala deliti tudi v cikel noči in cikel dneva. Inspiracija te zbirke je mnogolika in je pogosto zakoreninjena v narodni pesmi. Za pesnikov notranji razvoj je zlasti važna pesem „Raznim poetom“, v kateri zavrže „bolne rože“ in se torej odvrne od „dekadentizma“. Pesnik dozori v moža. Svoj ideal izrazi v pesmi „Ptič samoživ“. Vrne se tudi k lepoti rodne zemlje (Kvarner). Zopet je zbral Tesnière več zanimivih reminiscenc na Dehmela (Ptič samoživ — Der Vogel Wandelbar) in na Verlainea (Ob Kvarneru — O mer tu es autrement belle que la sainte croix). Župančič odide leta 1905. v Pariz, kjer se mu razodenejo nove plati življenja. Novi duhovi, novi umetniki: Jaurès, Anatole France, Verhaeren, Walt Whitman. Tuja civilizacija se ga pa ne dotakne, pesnik le izčisti svojo umetnost. Naval novih vtisov sproži v njem refleksijo, poglobi se vase in napiše „Samogovore“, ki so izraz njegove proširjene in poglobljene inspiracije. Tesnière, ki kot Francoz vedno išče vodilne niti kompozicije, je utrdil v „Samogovorih“ petero ciklov, in sicer: melanholični, sarkastični in religiozni cikel, nato cikel duhovne vedrine in naposled cikel apoteoze domače zemlje. V prvem se je zlasti ženski motiv v primeri s „Čašo opojnosti“ dvignil na višjo ploskvo. Ženska mu ni več le čutno bitje, temveč osebnost, obdarjena z intelektom, fizično in moralno lepoto. Na mesto